

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของตนเอง และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของตนเอง และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างการรับรู้ของตนเอง และครูตามขนาดโรงเรียน ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี และระยองจำนวน 104 โรงเรียน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน 82 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 33 โรงเรียน ขนาดกลาง 32 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 17 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าหมวดวิชา 477 คน และครูผู้สอน 359 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ในปีการศึกษา 2539

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) และส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน 64 ข้อ โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร และได้รับกลับคืนจากหัวหน้าหมวดวิชา 392 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.18 ได้รับคืนจากครูผู้สอน 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.17 รวมทั้งหมด 697 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.18 ของแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ ค่าที (t - test) ค่าเอฟ (F - test) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe Method) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพของหัวหน้าหมวดวิชา

1.1 หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี มีประสบการณ์ด้านการสอน 1 - 5 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การเป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี และสอนมากกว่า 16 คาบต่อสัปดาห์

1.2 หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี และ 41 - 45 ปี มีประสบการณ์ด้านการสอน 16-20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์เป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี และสอนตั้งแต่ 16 คาบขึ้นไป

1.3 หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี มีประสบการณ์ด้านการสอน 16-20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์เป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี และสอนตั้งแต่ 16 คาบขึ้นไป

สถานภาพของหัวหน้าหมวดวิชา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี มีประสบการณ์การสอน 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์เป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี และส่วนใหญ่สอนตั้งแต่ 16 คาบขึ้นไป

2. สถานภาพของครูผู้สอน

2.1 ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 35 ปี มีประสบการณ์การสอน 1 - 5 ปี ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี และสอนมากกว่า 16 คาบ ต่อ สัปดาห์

2.2 ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 35 ปี มีประสบการณ์การสอน 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี และสอนมากกว่า 16 คาบ ต่อ สัปดาห์

2.3 ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุระหว่าง 41 - 45 ปี มีประสบการณ์การสอน 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี และสอนมากกว่า 16 คาบ ต่อ สัปดาห์

สถานภาพของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวม ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุระหว่าง 36 -40 ปี มีประสบการณ์การสอน 16 -20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรี และสอนมากกว่า 16 คาบต่อสัปดาห์

ตอนที่ 2 ศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวด วิชาระหว่างการบริหารของตนเอง และครู ในบทบาท 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการปฏิบัติ การสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนด้านการประเมินผลการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทด้านหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาทราบว่าตนเองได้นิเทศงานวิชาการด้าน หลักสูตรอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนทราบว่าหัวหน้าหมวดวิชาได้นิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจะพบว่า ข้อที่ทั้งหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนเห็นว่าได้นิเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรกเหมือนกัน คือ ร่วมมือกับครูในหมวดวิชาพิจารณาเลือกซื้อ และเลือกใช้หนังสืออ่านประกอบ และหนังสืออ้างอิงจากหลายแหล่งที่ผลิต และข้อที่เห็นว่า ได้นิเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นเหมือนกัน คือ ส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบร่วมกับ คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการบริหารของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกข้อ

2. บทบาทด้านการปฏิบัติการสอน หัวหน้าหมวดวิชาและ ครูผู้สอนต่างรับรู้ ว่าหัวหน้าหมวดวิชาได้นิเทศงานวิชาการด้านการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จะพบว่า ข้อที่ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนเห็นกันว่าได้นิเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรกเหมือนกัน คือ มอบหมายให้ครูสอนตรงกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของครู และข้อที่เห็นว่าได้นิเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นเหมือนกัน คือ เชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน ในโรงเรียนมาเป็นวิทยากรในการสอน

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการบริหารของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนระหว่างครู , พาครูไปศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอื่น และเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากร , ที่มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

3. บทบาทด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนหัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าตนเอง ได้มีเทศงานวิชาการด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนรับรู้หัวหน้าหมวดวิชาได้มีเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจะพบว่า ข้อที่ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนเห็นว่าได้มีเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรกเหมือนกัน คือ ให้ความสะดวกแก่ครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน และข้อที่เห็นว่าได้มีเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นเหมือนกัน คือ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการผลิต,การใช้ , การเก็บรักษา และซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยเฉลี่ยแล้วทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น จัดให้มีการสำรวจข้อมูลเพื่อทำเป็นสถิติ เกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่รับรู้ไม่แตกต่างกัน

4. บทบาทด้านการประเมินผลการสอน หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าตนเองได้มีเทศงานวิชาการด้านการประเมินผลการสอนอยู่ในระดับมากและครูผู้สอนรับรู้หัวหน้าหมวดวิชาได้มีเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจะพบว่า ข้อที่ทั้งหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนเห็นว่าได้มีเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรกเหมือนกัน คือ ชี้แจงให้ครูทำหลักฐานการวัดและการประเมินผลการเรียนที่ถูกต้องสม่ำเสมอ และข้อที่เห็นว่าได้มีเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นเหมือนกันคือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ถึงเทคนิค และวิธีการวัดและประเมินผลให้ครูทราบชัดเจน

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยเฉลี่ยแล้วทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ถึงเทคนิค และวิธีการวัดและประเมินผลให้ครูทราบชัดเจน และสรุปรายงานการปฏิบัติงาน ของครูในหมวดวิชาต่อผู้อำนวยการโดยผ่านฝ่ายวิชาการ ที่รับรู้ไม่แตกต่างกัน

5. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่า ตนเองได้มีเทศงานวิชาการด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนรับรู้หัวหน้าหมวดวิชาได้มีเทศ

ตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจะพบว่า ข้อที่ทั้งหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนเห็นสอดคล้องกันว่าได้นิเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรกเหมือนกัน คือ ส่งเสริมให้ครูทำปริมาณงานของผลงานเพื่อเผยแพร่ หรือเพื่อได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นและ ข้อที่หัวหน้าหมวดวิชาเห็นว่าได้นิเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นคือ ให้ครูใหม่สังเกตการสอน จากครูที่มีความชำนาญด้านการสอนที่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไปและข้อที่ครูเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศน้อยกว่าข้ออื่นคือ การสนับสนุนให้ครูเป็นสมาชิกวารสารทางวิชาการ หรือ สมาชิกสมาคมที่เป็นประโยชน์

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการ รับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น แนะนำครูใหม่ให้รู้จักกับบุคลากรในหมวดวิชา และบุคลากรอื่นในโรงเรียน จัดครูที่มีความชำนาญด้านการสอน ช่วยแนะนำงานด้านวิชาการให้ ครูใหม่และให้ครูใหม่สังเกตการสอนจากครูที่มีความชำนาญด้านการสอนที่เป็นที่ยอมรับของ บุคคลทั่วไป ที่รับรู้ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโดย ส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าคุณเองได้นิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับ มากยกเว้น บทบาทด้านการปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และครูผู้สอนรับรู้ว่าคุณหัวหน้า หมวดวิชา ได้นิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงาน วิชาการด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านการปฏิบัติ การสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโดย ส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าคุณเองได้นิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับ มากยกเว้น บทบาทด้านการปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และครูผู้สอนรับรู้ว่าคุณหัวหน้า หมวดวิชา ได้นิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงาน วิชาการด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านการปฏิบัติ การสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโดย ส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมุติฐานของการวิจัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้แตกต่างกันมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาทั้ง 5 ด้าน ระหว่างการรับรู้ของตนเองและครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการรับรู้ของ

หัวหน้าหมวดวิชา และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านหลักสูตร, ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน และด้านการประเมินผลการสอน

2. บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการประเมินผลการสอน และ ด้านการพัฒนาบุคลากร

3. บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชา และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของตนเอง ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จำแนกตามรายด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตาม การรับรู้ของตนเอง และครู ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าบทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านหลักสูตรของหัวหน้าหมวด ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความแตกต่างกัน เพียงคู่เดียว

1.2 ด้านการปฏิบัติการสอน พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนพบว่าบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนของหัวหน้าหมวด ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความแตกต่างกันเพียงคู่เดียว

1.4 ด้านการประเมินผลการสอน พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านการประเมินผลการสอน ของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความแตกต่างกันเพียงคู่เดียว

1.5 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการด้านการพัฒนาบุคลากรของหัวหน้าหมวดระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ด้านหลักสูตร ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 ด้านการปฏิบัติการสอนพบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านการปฏิบัติการสอน ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนพบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 ด้านการประเมินผลการสอนพบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านการประเมินผลการสอน ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

2.5 ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านการพัฒนาบุคลากร ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ตามการรับรู้ของตนเองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี มีประสบการณ์ในการสอน 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี และสอนตั้งแต่ 16 คาบขึ้นไป ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา จันท์แย้ม (2532) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และยังสอดคล้องกับคุณสมบัติของหัวหน้าหมวดวิชาที่ พิมลพรรณ เกษะเจริญ (2509) กล่าวไว้ว่าหัวหน้าหมวดวิชาควรมีความรู้สามัญอย่างต่ำปริญญาตรี มีความชำนาญการสอนในวิชานั้นอย่างน้อย 5 ปี อีกทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบมากกว่าครูอื่นๆ จะเห็นว่าหัวหน้าหมวดจะมีประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้าหมวดวิชา 1 - 5 ปี อาจเนื่องมาจากการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาหรือการให้หัวหน้าหมวดวิชาพ้นจากหน้าที่เป็นอำนาจของหัวหน้าสถานศึกษา ตามระเบียบกรมสามัญว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวด และรองหัวหน้าหมวดวิชา ดังนั้นการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าหมวดวิชาจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามความรู้ความสามารถ และความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันพบว่า มีการเปลี่ยนตำแหน่งหัวหน้าวิชาอยู่เสมอๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความไม่สมัครใจที่จะทำหน้าที่ เพราะมีคาบสอนมาก อีกทั้งต้องรับหน้าที่พิเศษอื่นอีกหลายด้าน จนทำให้เกิดความท้อใจ เหนื่อยหน่าย และทำให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ ระหว่าง 36 - 40 ปี มีประสบการณ์การสอน 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และสอนตั้งแต่ 16 คาบขึ้นไป จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาเหมาะสมในการทำการสอน อีกทั้งยังมีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นเวลานาน ดังนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจดีเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ที่พึงปฏิบัติต่อครูผู้สอนเป็นอย่างดี แต่ครูผู้สอนอาจจะอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมในการที่จะสนองรับใน

บทบาทเหล่านั้น อันเนื่องมาจากมีชั่วโมงสอนมากเกินไป หรือต้องรับหน้าที่พิเศษด้านอื่นตาม แต่จะได้รับการมอบหมาย จึงไม่มีโอกาสได้ร่วมรับรู้ ตามบทบาทที่หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติอยู่

2. การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่าง การรับรู้ของตนเอง และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลตะวันออกซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายประเด็นที่สำคัญแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 บทบาทด้านหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชา รับรู้ว่าตนเองได้นิเทศงานวิชาการด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับหลักสูตรมาก และเห็นว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในอันที่จะทำให้ การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายจะเห็นว่าบทบาทที่หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก คือ ร่วมมือกับครูในหมวดวิชาพิจารณาเลือกซื้อ และเลือกใช้หนังสืออ่านประกอบ และหนังสืออ้างอิงจากหลายแหล่งที่ผลิต ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุษา สุทธิภาค (2532) กล่าวไว้ว่า การจัดหาเอกสารหลักสูตรทำได้สะดวกกว่าการจัดกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การประชุมชี้แจง หรือการจัดอบรมซึ่งต้องใช้เวลา มาก จึงทำให้หัวหน้าหมวดวิชานิเทศในบทบาทนี้มากเป็นอันดับแรก สำหรับในส่วนที่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชา นิเทศงานวิชาการด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบร่วมกับคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน การจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทางวิชาการภายในหมวดวิชาเป็นระยะๆ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชาควรได้ปฏิบัติให้มากเท่ากับข้ออื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สัจจา จันทรเจริญ (2525) พบว่า การวิเคราะห์หลักสูตรของหมวดวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ย่อมแสดงให้เห็นว่าในการนิเทศงานดังกล่าวของหัวหน้าหมวดวิชา ยังไม่สามารถติดตามการใช้หลักสูตร รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขเอกสารการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพอันอาจมีผลต่อการสอนของครูไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผลเสียก็จะตกอยู่กับนักเรียน

จากผลการเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชา กับครูผู้สอนพบว่าทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านหลักสูตรโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทบาทที่หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติไปนั้นอาจจะยังไม่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน หรืออาจเป็นเพราะหัวหน้าหมวดวิชา มีการปฏิบัติอยู่แล้วแต่มิได้มีการชี้แจงให้ครูผู้สอนทราบทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาควรได้จัดให้มีการอบรม หรือมีการประชุมครูในหมวดวิชา เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรในปัจจุบันมุ่งเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทยิ่งที่จะตีความหลักสูตร และนำหลักสูตรไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังผลการวิจัยของ ยีน ศรีวรพันธ์ (2528) ที่พบว่า ครูสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมมีความต้องการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ด้านหลักสูตรในระดับมาก ดังนั้นหากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครูได้รับความรู้ และกระตุ้นให้ครูศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจน ย่อมสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2 บทบาทด้านการปฏิบัติการสอน จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนต่างรับรู้ bahwa หัวหน้าหมวดวิชาได้นิเทศงานวิชาการด้านการปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหัวหน้าหมวดวิชายังไม่เข้าใจและยังไม่เห็นความสำคัญในบทบาทด้านนี้เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหัวหน้าหมวดวิชาไม่มีความมั่นใจในตัวเองที่จะทำการนิเทศ ก็อาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในโรงเรียน หรือนอกโรงเรียนมาเป็นวิทยากรในการสอนหรือจัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนระหว่างครู เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเทคนิคการสอน ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาได้นิเทศบทบาทในข้อนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย แคนทอง (2533) ที่พบว่ามี การปฏิบัติน้อยในการจัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนหรือสังเกตการสอนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นดังนั้นหัวหน้าหมวดวิชาควรให้ความสนใจในการนิเทศตามบทบาทข้อนี้ให้มากดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2523) ได้กล่าวไว้ถึงการมีหัวหน้าหมวดวิชาว่า หัวหน้าหมวดวิชาจะช่วยส่งเสริมการสอนในแผนกวิชาของตนให้ดียิ่งขึ้นได้ โดยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ครู เนื่องจากมีประสบการณ์การสอนมากกว่า ส่วนการพาไปเยี่ยมชมกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนอื่นจะช่วยให้ครูได้ประสบการณ์ จากการสังเกตรูปแบบวิธีการสอนที่ได้พบเห็น และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน เพราะการพาไปดูงานจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความคิด และเห็นแนวทางในการปฏิบัติในวงกว้าง และทำให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานมากกว่า การแนะนำโดยคนอื่นเพราะได้พบเห็นด้วยตนเอง (อาคม จันทสุทร. 2527)แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า งานที่หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าได้นิเทศตามบทบาทมากเป็นอันดับแรก คือ การมอบหมายให้ครูสอนตรงกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของครู ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดียิ่ง เพราะครูจะทำการสอนได้ดีปราศจากข้อคับข้องใจเนื่องจากสอนในวิชาที่ตนเองสนใจและถนัดดังที่ Frederick W. Taylor (อ้างในวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2538) กล่าวว่า การเลือกคนเข้าทำงาน การฝึกอบรมอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ครูควรได้รับมอบหมาย

งานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของเขาให้มากที่สุดและควรมีการวางแผนหามาตรฐานของเครื่องมือกับงานเฉพาะแต่ละอย่าง

จากผลการเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชากับครูผู้สอนพบว่าทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ด้านการปฏิบัติการสอน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าหมวดวิชา และครูยังมีได้ยึดถือและยังไม่เข้าใจในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบว่าควรต้องปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ในการจัดการเรียนการสอน หรืออาจเป็นเพราะหัวหน้าหมวดวิชาคิดว่าตนเองต้องปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง และอาจรับรู้ว่าตนเองปฏิบัติได้สมบูรณ์แล้ว แต่ครูผู้สอนเห็นว่ายังปฏิบัติได้ไม่มากเท่าที่ควร

3. บทบาทด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าตนเองได้นิเทศงานวิชาการ ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าหมวดวิชาเห็นความสำคัญของสื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอนว่ามีผลต่อการดำเนินการสอนของครูและการเรียนของเด็กอย่างไร แต่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาควรปฏิบัติงานดังกล่าวให้มากกว่าสภาพที่เป็นอยู่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ พบว่า ข้อที่ทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศตามบทบาทน้อยกว่าข้ออื่นคือ การจัดให้มีการสำรวจข้อมูลเพื่อทำสถิติเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนของครู โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่นแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ และการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการผลิต การใช้ การเก็บรักษา และการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าหมวดวิชาควรต้องนิเทศในเรื่องนี้อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ เพราะวัสดุอุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน ดังนั้นการที่ศึกษานิเทศก็ได้ช่วยครูในเรื่องนี้ เช่น ร่วมกับครูจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทดลองวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ประเมินผลการใช้อุปกรณ์ ทำบัญชี และรายการวัสดุ ทำคู่มือการใช้อุปกรณ์ ตลอดจนทำคู่มือการสอนต่าง ๆ ก็จะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพดียิ่งขึ้น (ประกาศ แสงเพชร.อ้างในวาริ มณีสรี 2538)

จากผลการเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอน พบว่า ทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยหัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าตนเองได้นิเทศตามบทบาทมากกว่าที่ครูผู้สอนรับรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการนิเทศในบางเรื่อง มีได้แสดงให้เห็นบทบาทอย่างชัดเจน จึงอาจทำให้หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนมีการรับรู้ในเรื่องเดียวกันต่างกัน

4. บทบาทด้านการประเมินผลการสอน จากผลการวิจัยพบว่าหัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าคุณเองได้นิเทศงานวิชาการด้านการประเมินผลการสอนอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเนื่องจากหัวหน้าหมวดวิชามีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการสอนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พวงพยอม ศรีหาบัติ (2529) ที่พบว่าหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยได้ปฏิบัติมาก เกี่ยวกับการนิเทศด้านการวัดผลและประเมินผลและเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าทั้งสองกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาทที่หัวหน้าหมวดวิชานิเทศมากคือ ชี้แจงให้ครูทำหลักฐานการวัดและประเมินผลการเรียนที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการที่หัวหน้าหมวดวิชาจะชี้แจงให้ครูเข้าใจได้นั้น หัวหน้าหมวดวิชาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผลในแต่ละวิชา ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูกรมสามัญศึกษา (2528) ที่ว่าหัวหน้าหมวดวิชาเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินการวัดผลมีประสิทธิภาพหัวหน้าหมวดวิชาต้องมีความรู้ในเรื่องการวัดผลและการประเมินผลตลอดจนการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเครื่องมือการวัดผลและการประเมินผล

จากผลการเปรียบเทียบการรับรู้ ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนพบว่าทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้านการประเมินผลการสอนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย แต่ข้อที่รับรู้ไม่แตกต่างกันแต่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ถึงเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลให้ครูทราบอย่างชัดเจนซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าระเบียบการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องที่ครูทุกคนจะต้องทราบและปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นแนวเดียวกันตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งระเบียบเหล่านี้อาจจะถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมกับสภาพ และเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ซึ่งบางครั้งหัวหน้าหมวดวิชาอาจยังไม่เข้าใจหรือไม่มีความมั่นใจในการชี้แจงให้ครูทราบบทบาทหนึ่งที่หัวหน้าหมวดวิชาต้องนิเทศ คือ ติดต่อกับวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิให้มาบรรยาย อภิปราย ชี้แจง หรือแนะนำแก่ครูและนักเรียนโดยหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้กำหนดเรื่องให้ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538)

5. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวม หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าคุณเองได้นิเทศงานวิชาการด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมากแต่ครูผู้สอนเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชานิเทศตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าหมวดวิชาเห็นถึงความสำคัญของบุคลากรในหมวดวิชา ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า จึงได้พยายามส่งเสริมให้ครูได้มีความเจริญงอกงามและก้าวหน้าในอาชีพ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูทำปริมาณงานผลงานเพื่อเผยแพร่หรือเพื่อได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

โดยทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่ หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติมากซึ่งสอดคล้องกับค่ากล่าวของ ก่อ สวัสดิ์ พานิชย์ (2516) ที่ว่างานวิชาการในโรงเรียนจะก้าวหน้าถ้าส่งเสริมให้ครูก้าวหน้าในวิชาชีพ ให้การทำงานในหน้าที่ของครูดีขึ้น ช่วยเหลือในเรื่องวัสดุ ขาวสาร เรื่องราวที่เป็นความรู้ พิมพ์เป็น เอกสารเผยแพร่แก่ครูซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู เป็น สิ่งที่ ควรสนับสนุน เนื่องจากในปัจจุบัน สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนวิทยาการก้าว หน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ถ้าครูไม่ได้รับการพัฒนาผล เสียหายทั้งปวงก็จะตกอยู่กับนักเรียน และจากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทั้ง สองกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาทที่หัวหน้าหมวดวิชานี้น้อยกว่าด้านอื่นคือ ให้ครูใหม่ สังเกตการสอนจากครูที่มีความชำนาญด้านการสอนที่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป ที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเทคนิคการ สอนอยู่มาก บุคลากรภายนอกหรือศึกษานิเทศก์ก็มีไม่เพียงพอ จึงเป็นหน้าที่ของ หัวหน้าหมวด วิชาที่ต้องนิเทศในบทบาทนี้ให้มากเท่ากับด้านอื่น ๆ

จากผลการเปรียบเทียบการรับรู้ ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนพบว่า ทั้งสองกลุ่มรับรู้บทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาด้าน การพัฒนาบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยโดย หัวหน้าหมวดวิชารับรู้ว่าตนเองปฏิบัติงานด้านนี้มากกว่าครูผู้สอนรับรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการ นิเทศของหัวหน้าหมวดวิชายังไม่สนองตอบต่อความต้องการของครูผู้สอนที่ต้องให้หัวหน้า หมวดวิชาได้ให้การนิเทศมากกว่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน จึงทำให้ครูผู้สอนมีการรับรู้ต่ำกว่า

3. การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่าง การรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนในด้านหลักสูตร ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านวัสดุ อุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากรจำแนกตามขนาด โรงเรียน จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนมีการรับรู้ เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรน้อยหัวหน้าหมวดวิชาและครูมีโอกาส ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา จึงทำให้การรับรู้ไม่ต่างกัน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้า หมวดวิชาในภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนบุคลากรมาก การนิเทศงานวิชาการของ

หัวหน้าหมวดวิชาอาจไม่ทั่วถึง อีกทั้งหัวหน้าหมวดวิชามีการรับผิดชอบในด้านอื่นที่นอกเหนือจากงานวิชาการอยู่มาก จึงอาจทำให้รูปแบบการนิเทศของหัวหน้าหมวดวิชาในงานวิชาการแสดงออกได้ไม่เด่นชัดหรือไม่เป็นที่ปรากฏทั้งที่ได้มีการนิเทศจริง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าหัวหน้าหมวดวิชาควรได้จัดให้มีการประชุมชี้แจง และติดตามงานในหน้าที่ของตนเองให้สม่ำเสมอตลอดเวลา

4. การเปรียบเทียบบทบาทนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาและครูระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจำแนกเป็นรายด้าน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า "หัวหน้าหมวดวิชามีการรับรู้ในบทบาทของตนเอง แตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้นด้านการปฏิบัติการสอน และเมื่อพบความแตกต่างได้ทำการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่าหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีการรับรู้แตกต่างจากหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในทุกด้าน มีเพียงด้านการปฏิบัติการสอนด้านเดียวที่มีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่หัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมีการรับรู้ต่างกันอาจเป็นเพราะการมีโอกาสได้เข้ารับการอบรมหรือรับคำชี้แจงเกี่ยวกับงานในหน้าที่มีไม่เท่ากันซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีการรับรู้ในบทบาทของตนเองสูงกว่าหัวหน้าหมวดในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีประสบการณ์การทำงานที่ยาวนานกว่าได้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาในจำนวนครั้งที่มากกว่าทำให้รับรู้และเข้าใจในบทบาทของตนเองได้ดีกว่า ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา ส่วนหัวหน้าหมวดในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีการรับรู้ในบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาแตกต่างจากหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในด้านพัฒนาบุคลากรนั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากเหตุผลเดียวกันประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กบางคนอาจจะยังไม่เข้าใจในบทบาทของตนชัดเจนดีพอ เนื่องจากยังมีอายุราชการน้อย แต่ก็ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาเพราะความจำกัดและความจำเป็นในด้านบุคลากรของโรงเรียน อีกทั้งการได้รับความสนับสนุนงานวิชาการในด้านต่าง ๆ ไม่สะดวกเพราะส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาจึงอาจไม่สมบูรณ์

4.2. การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในทุกด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้

สอนในแต่ละโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการของ หัวหน้าหมวดอยู่ในระดับเดียวกัน อีกทั้งอาจเป็นเพราะการยอมรับที่ครูมีต่อหัวหน้าหมวดวิชา ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยของคนไทยอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะผลจากการวิจัยครั้งนี้

สำหรับผู้บริหารงานโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้หัวหน้าหมวดวิชาได้รับความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนโดยการเข้าอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อนำความ รู้เหล่านั้นมาจัดการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหัวหน้าหมวดวิชา

1. หัวหน้าหมวดวิชาควรจะตระหนักและปฏิบัติตามบทบาทด้านการปฏิบัติการ สอนให้มากขึ้น
2. หัวหน้าหมวดวิชาต้องหมั่นศึกษาและสร้างความเข้าใจอันดีกับครูผู้สอนเกี่ยวกับ บทบาทการนิเทศงานด้านวิชาการของหัวหน้าหมวด วิชา เพื่อให้การนิเทศงานด้านวิชาการ ทุกด้านเป็นไปด้วยความราบรื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยหารูปแบบการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาเพื่อใช้เป็น แนวทางในการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในหมวดวิชาต่อไป
2. ควรจะได้มีการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาเกี่ยวกับ การนิเทศงานวิชาการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย